

10. olvasólecke: A tanulmány felépítésének lépései

Ebben a fejezetben szintén két tanulmány szerepel, ahogy azt a 9. olvasóleckében már láthattuk. A különbség annyi, hogy ebben az esetben a szövegben szereplő kérdésekre válaszolva gyakorolhatjuk, hogyan építhető fel egy téma. Az egyes szövegelemek és tématerületek meghatározott sorrendben követik egymást, betartva a tanulmányírással kapcsolatos főbb követelményeket (formailag) és a konkrét részterületek logikai egymáshoz kapcsolódását is. Ez utóbbi vezet el oda, hogy a hipotézisektől kiindulva, eljutunk a következtetésekig.

Kéri László: Média, politika, pártok¹

Kéri László tanulmánya a gazdaság- és jogtudományok tudomány-részterületen belül a politikatudományok tudományágba sorolható az akadémiai klasszifikáció alapján. Szűkebb részterülete a politikatudományokon belül szintén a politikai kommunikáció.

Kumin Ferenc szemben *Kéri* ebben a munkájában gyakorlatorientált. A politikai kommunikáció elméleti háttérként jelenik meg, amelyre alapozva a magyarországi folyamatok elemzését végzi el.

I. A téma kijelölése:²

A tanulmány bevezető része rövid, általában 1-3 oldal terjedelmű, témától függően. Feladata a következők megválaszolása:

1. A téma megjelölése.
2. A témaválasztás indoklása.
3. A kutatási tevékenység során alkalmazott módszer(ek) megnevezése.
4. Hipotézisek (előfeltevések, kérdések, vizsgálandó témakörök megfogalmazása)
5. Általános jellegű, nem részletekbe menő (mivel az a téma kifejtésénél fog megtörténni) magyarázata a témához kapcsolódó elméletnek, esetleg gyakorlatnak.

Feladat: a megadott kérdésekre válaszolva *Kumin Ferenc* tanulmányához hasonlóan készítsen kivonatot! Ezzel gyakorolni tudja, hogyan lehet egy témát felépíteni.

¹ KÉRI LÁSZLÓ: *Média, politika, pártok*. Politikatudományi Szemle. 2005/1. 81-103. pp. Kumin Ferenc tanulmányának a párja.

² KÉRI 2005, 81-83. pp.

1. kérdés: melyik az a két konkrét esemény, amelyek arra ösztönözték a szerzőt, hogy tanulmányában a politika és a média kapcsolatával foglalkozzon?

2. kérdés: miért kapcsolja össze a szerző ezt a két konkrét eseményt?

Rövid, általános jellegű magyarázatot kapunk, miért alakult ki ez a viszonyrendszer. Mind a politika, mind a média világában bekövetkezett változásokról olvashatunk egy rövid leírást. Ezt követően és ezekre a folyamatokra is alapozva fogalmazza meg a szerző hipotéziseit.³

3. kérdés: mik lesznek a szerző hipotézisei?

II. Téma kifejtése⁴

1. A politika mediatizációja

Kéri László először a politika mediatizációját elemzi. A folyamatot részeire bontva vizsgálja.

4. kérdés: melyik elem vizsgálatával kezdi a szerző az elemzést, és mit takar ez a szint?

Az alapkategóriák leírását követően áttérünk a politikai kommunikációt a kormányzati tevékenységen belül elvégző egységek bemutatására. Ezek nagy számban az Orbán-kormány idején jelentek meg.⁵ Nemcsak amiatt érdekesek, hogy a valódi politikai kommunikáció ebben az időszakban jelenik meg,⁶ hanem azért is, mert ebben a kezdeti időszakban még az is nehézséget okoz, hogyan illeszthetők be szervezetileg. Újdonságuknak köszönhetően is kihívást jelentettek a politika szereplőinek. A politikai kommunikáció gyakorlati felhasználása három nagy területen hozott változást.

³ KÉRI 2005, 82-83. pp.

⁴ KÉRI 2005, 83-99. pp.

⁵ Mivel a tanulmány 2005-ben jelent meg, a szerző az 1998-2002 közötti kormánykoalíció tevékenységére gondolt. Emiatt természetesen nincs „sorszámozva” az Orbán-kormány.

⁶ Érdemes elolvasni ennek kapcsán a szerző harmadik végjegyzetét, mely röviden leírja az előzményeket. (KÉRI 2005, 101. p.) **Módszertanilag** is kiváló, mert klasszikus példája annak, milyen információk írhatók le egy láb-, illetve végjegyzetben, melyek tartalmilag is hozzájárulnak a törzsszöveghez.

5. kérdés: melyik az a három terület, amely a politikai kommunikációt ellátta ebben az időszakban? Mi jellemző ezekre?

Érdekes módon ennek a három új elemnek a tevékenysége is hozzájárult a 2002-es választások eredményéhez, a regnáló kormánykoalíció számára negatív előjellel. A rendszer azonban maradt, olyannyira, hogy egyrészt ezek a funkciók megjelentek az alacsonyabb közigazgatási szinteken, másrészt sajátos módon, ezúttal a közszféra hatott a magánszektorra: a multinacionális vállalatoknál is a politikai kommunikáció megjelenésének hatására váltak önálló szervezeti egységgé a kommunikációs részlegek. Ugyanakkor a szervezeti elemek megléte nem garancia a sikerre, ahogy ezt a Medgyessy-kormány esete is megmutatta.⁷

6. kérdés: melyik a második elem a politika mediatiszációjának folyamatában, és mit takar ez a szint?

Ezen a szinten a média alkalmazza a leegyszerűsítés eszközét. Minden eseményt a kormány-ellenzék párbajára redukál. Képileg is ennek megfelelően jár el, boxmérkőzésként találva a pártok szócsatáját. Ehhez a politika is alkalmazkodik, ütészálló politikusokat küldve a küzdőtérre.⁸

7. kérdés: hogyan tudják a politikusok maximálisan kihasználni a második elem adta lehetőségeket?**8. kérdés: melyek a következő elemek, amelyek fokozzák a politika mediatiszációját?**

A változást két „folyamat” befolyásolja. A perszonalizáció (1) miatt a politikusnak „személyessé” kell válnia, hétköznapi emberré, aki egy közülünk. A lehetőleg a folyamatos pozitív médiajelenlétre azonban nem elég. Szükség van a szimbolizációra is, amellyel a közszereplő képviseli saját politikai táborát értékeit, mivel enélkül csak reprezentál. A mediatiszáció (2) eredménye, hogy már nem a folyamatokat, az összefüggéseket látjuk, mivel azok apró hírekké darabolódnak. Ráadásul míg a tárgyyszerűség háttérbe szorul, a szórakoztatás

⁷ KÉRI 2005, 85-86. pp.

⁸ KÉRI 2005, 86-87. pp.

előtérbe kerül. Felértékelődik a botránypolitizálás jelentősége, mint a legegyszerűbb eszköze annak, hogy az egymással szemben álló politikai oldalak a másik szereplőit ördögként ábrázolják.⁹

9. kérdés: újra megjelenik egy tényező, melyről a szerző korábban már beszélt. A botránypolitizáláson túl, melyik az a másik eszköz, amelynek segítségével könnyen be lehet kerülni a médiába? Milyen konkrét példákat említ Kéri László?

A politika mediatizációjának köszönhetően három fontos változás következik be. Új típusú politikusra (1) van szükség, aki képes alkalmazkodni az új médiaviszonyokhoz. Megváltozik az intézményi háttér (2) is: már nem a klasszikus politikai szervezeti rend érvényesül, „(...) a vezetők számára a közvélemény-kutatók, fókuszcsoporthoz szakértői ezerszer fontosabbá válnak, mint a hagyományos, képviselői alapú politika szisztémája.”¹⁰ Végül, ezekkel párhuzamosan, illetve ezek hatására, megváltozik a politikum karaktere (3): „Az élménypolitizálás, a tabloidizáció minél hatékonyabb kiszolgálására alkalmas vezér, valamint az általa minden pillanatban látványosan megjelenített, fekete-fehér igazságokra leegyszerűsödő mondanivaló válik a legfontosabb politikai üzenetté.”¹¹

A politika mediatizációjának eredménye, hogy a politikum egésze megváltozott. Már nem az a fontos, jó döntés született-e, hanem az, a szereplők képesek lesznek-e megértetni döntésüket, figyelembe véve a köz- és médiahangulatot¹²

2. A média politizációja

A következő alfejezetben a fordított folyamat elemzése, a média politizációja olvasható.¹³ A szerző ebben az esetben is elemeire bontva vizsgálja a változásokat.

10. kérdés: mely terület változásaira hívja fel először a figyelmünket? Hogyan értékeli Kéri László ezeket a folyamatokat?

⁹ KÉRI 2005, 88-89. pp.

¹⁰ KÉRI 2005, 89. p.

¹¹ KÉRI 2005, 89-90. pp.

¹² KÉRI 2005, 89-90. pp.

¹³ KÉRI 2005, 90-95. pp.

11. kérdés: mi a következő szint, amit a szerző vizsgál?

Ezen a szinten konkrét példákat hoz Kéri a folyamat értelmezésére. A baloldalon az akkor éppen regnáló Gyurcsány-kormány szóvivőjét említi. Batiz András¹⁴ kiválasztása ebben az időszakban kulcsfontosságú volt, mert vele a bulvárfogyasztókat lehetett megszólítani. Azokat a választópolgárokat, akiknek a közszolgálati média már kevésbé játszott szerepet a szocializációjában¹⁵, illetve azokat, akik csalódva a rendszerváltásban elfordultak a politikától és a könnyed, szórakoztató tartalmak fogyasztása¹⁶ vált számukra fontossá.¹⁷

A jobboldalról Kéri a Philip és Kudlik Júlia párost hozza fel. Előbbi akkor hagyta el az elsősorban fiatalok által nézett Viva TV-t. Utóbbi a Kádár-korszak egyik sztárja, akihez semmilyen negatív konnotáció nem kapcsolódott. Míg Philippel a politikailag kevésbé aktív fiatalok, addig Kudlik Júliával az idősebb, illetve az a felnőtt korosztály vált elérhetővé, akik nosztalgiát éreztek az előző rendszer iránt.¹⁸ Kéri röviden kitér még arra, hogy számos további példa említhető még. A rendszerváltás óta az is megváltozott, miért kívánnak az újságírók közvetlenül a politika részesévé válni.¹⁹

Végül Kéri a média politizációjának tartalmát és stílusát vizsgálja. Szemben a politika mediatisációjával nem egyben, hanem két külön alfejezetben tárgyalja a médiában bekövetkezett változásokat. Először a „kampánylogikák kényszerű átvételét”²⁰ elemzi, két tényezőre bontva a történéseket.

¹⁴ Batiz András egyik alapítója és 1997-2004 között a szerkesztő-műsorvezetője volt a Fókusz című műsornak, amely egy sajátos, kvázi-közszolgálati műsor. Szórakoztatva tájékoztat, politikamentesen, ezért mind a mai napig népszerű a bulvárfogyasztók körében. További részletek: I. ANTALÓCZY – KÁLMÁN 2005, 241. p. és *Megújult Barátok közt és nyertes hétvége az RTL Klubon.* (2020. június 25.) Letölthető: Az RTL Magyarország hivatalos oldala. Vállalati hírek. <https://rtl.hu/vallalatihirek/megujult-baratok-kozt-es-nyertes-hetvege-az-rtl-klubon> (Letöltés ideje: 2020. július 2.)

¹⁵ SZÉKELY LEVENTE: A médiafogyasztás (át)alakulása az ezredfordulótól napjainkig. In: Tófalvy Tamás – Kacsuk Zoltán – Vályi Gábor (szerk.) Zenei hálózatok. Zene, Műfajok és közösségek az online hálózatok és az átalakuló zeneipar korában. L' Harmattan Kiadó, Budapest, 2001. 355. p.

¹⁶ GULYÁS ÁGNES: *Bulvárlapok a rendszerváltás utáni Magyarországon.* Médiakutató. 2000/1. Letölthető: Médiakutató hivatalos oldala: https://mediakutato.hu/cikk/2000_01_osz/02_bulvarlapok_a_rendszervaltas_utani_magyarorszagon (Letöltés ideje: 2020. július 2.)

¹⁷ Kéri 2005, 92. p.

¹⁸ DOMÁNY ANDRÁS: *252 hónap krónikája, 1988–2008.* (2005. február 6.). In: Sándor Péter - Stumpf Anna - Vass László (szerk.): Magyarország politikai évhuszadkönyve – Kormányzati rendszer a parlamenti demokráciában 1988-2008. Demokrácia Kutatások Magyar Központja Közhazsnú Alapítvány - Arcanum Adatbázis Kiadó. Budapest. 2009. ISBN 978-963-87376-6-3 Letölthető: <http://www.politikaievkonyv.hu/online/mp20/> (Letöltés ideje: 2020. július 2.) és Kudlik Júliával indul országértékelő turnéra Orbán. Index (2005. február 3.) Letölthető az index.hu hivatalos oldala: <https://index.hu/belfold/ov020305/> (Letöltés ideje: 2020. július 2.)

¹⁹ KÉRI 2005, 92. p.

²⁰ KÉRI 2005, 93. p.

12. kérdés: melyik az a két tényező, melyek hozzájárultak a kampánylogikák kényszerű átvételéhez?

Utoljára Kéri a napirend-kijelölési verseny értékelésével fejezi be a média politizációjának vizsgálatát. Napirend kijelöléssel pontosan kimutatható: „(...) mely politikai erő mikor, milyen intenzitással volt képes hétről hétre elérni az általa fontosnak tartott kérdések meggyőző uralmát a médiatérben.”²¹

13. kérdés: mire hívja fel Kéri László a figyelmet a napirend-kijelölési verseny bemutatásakor? Milyen tényezővel nem számolnak a politikusok?

A politika mediatizációjával szemben, ahol Kéri külön alfejezetben foglalta össze következtetéseit²², ennél a témakörnél a napirend-kijelöléshez kötődően fogalmazza meg megállapításait. Nem véletlenül, mivel ezen a területen kapcsolódik össze leginkább a politika és a média. A média átpolitizálódása itt a legerőteljesebb: olyan mértékű, hogy a politika egyre inkább a botránypolitizálás felé halad. Ennek eredménye, hogy mindkét alrendszer kölcsönösen függenek egymástól. A médiának sztorikra van szüksége: lehetőleg politikusok leleplezésére, negatív tartalmú hírekre van igénye, mivel ezek nagyobb meglepetést jelentenek. A politikai erők az ellenfelet kívánják gyengíteni azzal, hogy a másik oldal vezetőinek hitelességét igyekeznek aláásni, vagyis kiszolgálják a média elvárásait. **„Itt zárul a kör, mert ezen a ponton válik egymást erősítővé a média politizációja a politika szüntelen médiaigényeivel. A média készséggel nagyítja föl mindazt, amit a politikai osztály a saját ereje alapján nem lenne képes. A politikai osztály pedig nem bánja, ha az aktuális ellenfél lejáratódása árán az egész kaszt hitelessége erodálódik, talán bele sem gondolnak az ilyen típusú végkifejlet veszélyeibe.”**²³

3. Politikusi szerepkörök

Az utolsó alfejezetben Kéri a média és a politika előbb tárgyalt változásaiból kiindulva azt vizsgálja, a rendszerváltás óta eltelt tizenöt évben milyen politikusi szerepekkel lehetett

²¹ KÉRI 2005, 94. p.

²² Emlékeztetőül: KÉRI 2005, 89-90. pp.

²³ KÉRI 2005, 95. p.

sikeressé válni az egyes médiaciklusokban.²⁴ Politika-, és egyben médiatörténeti megközelítést alkalmaz: röviden leírja azokat az eseményeket, amelyek döntő hatással voltak a politikusok viselkedésére.²⁵

14. kérdés: mettől meddig tart az első ciklus? Melyek voltak ebben az időszakban a legfontosabb események? Milyen politikusi szerepkörrel lehetett népszerűvé válni?

A második időszak nagyjából 1992-ig tartott. A legfontosabb esemény, hogy az Országgyűlésbe került politikai erők kormányra és ellenzékre tagolódtak. Ezt az akkor igen jelentős, az újdonság erejével ható változást a média is követte és közvetítette. A Kádár-korszak némaságával szemben megjelentek az ellenvélemények. Éppen ezért ekkor a „(...) legmagasabb presztízse a szakszerű, de kérlelhetetlen kritikai szerepkörnek van.”²⁶

15. kérdés: mit tudunk meg a harmadik időszakról?

A negyedik időszak a következő kormányzati ciklus kezdetéig tartott. Ekkor tör ki a Tocsik-botrány²⁷, amely nyolc héten keresztül uralta a közéletet, s amelynek köszönhetően megjelenik a bulvárképesség.^{28,29}

16. kérdés: mi határozza meg és jellemzi az utolsó két ciklust?

A rendszerváltás óta eltelt tizenöt év sikeres politikusi szerepköreinek meghatározását követően, maradva utolsó „hipotézisénel”, Kéri László kísérletet tesz arra, hogy meghatározza, mire lesz, lehet szükség a 2006-os kampányidőszakban.

²⁴ Módszertanilag érdekes megoldást alkalmaz, ami miatt érdemes elolvasni a 13-as végjegyzetet! KÉRI 2005, 102.

p.

²⁵ KÉRI 2005, 96-99. pp.

²⁶ KÉRI 2005, 96-97. pp.

²⁷ L. 9. olvasólecke 98-as lábjegyzet

²⁸ Itt még nem a mai értelemben vett celebvilágra kell gondolni, hanem például arra, hogy a Tocsik-ügy kivizsgálása kapcsán felállítottak egy parlamenti vizsgálóbizottságot, amelyet Deutsch Tamás vezetett (ekkor az ellenzéki FIDESZ tagjaként tevékenykedett). Deutsch elnökként rendkívül egyszerűen fogalmazott a sajtótájékoztatókon, hogy mindenki számára érthetőek legyenek az üzenetek. Öltözetének továbbra is fontos része volt ekkor még a fülbevaló.

²⁹ KÉRI 2005, 97-98. pp.

17. kérdés: milyen megállapításokat és következtetéseket fogalmaz meg a szerző?

Ilonszki Gabriella: Számít-e az elit folytonossága?³⁰

Továbbra a gazdaság- és jogtudományok tudomány-részterületen belül a politikatudományok tudományágban vagyunk, altémánk az elitek vizsgálata.

I. A téma kijelölése³¹

A tanulmány bevezető része rövid, általában 1-3 oldal terjedelmű, témától függően. Feladata a következők megválaszolása:

1. A téma megjelölése.
2. A témaválasztás indoklása.
3. A kutatási tevékenység során alkalmazott módszer(ek) megnevezése.
4. Hipotézisek (előfeltevések, kérdések, vizsgálandó témakörök megfogalmazása)
5. Általános jellegű, nem részletekbe menő (mivel az a téma kifejtésénél fog megtörténni) magyarázata a témához kapcsolódó elméletnek, esetleg gyakorlatnak.

1. kérdés: melyik az a két terület, mellyel a szerző tanulmányában foglalkozik?

2. kérdés: miért kapcsolja össze a szerző a két területet?

3. kérdés: mik lesznek a szerző hipotézisei?

A szerző a hipotézisei megfogalmazásához módszertant is kapcsol.³²

„Az eddigiek alapján talán már világos, hogy a kérdések és a tézisek jellegéből adódóan a választott módszerek is eltérőek lesznek: szélesebb elméleti ívű áttekintés, empirikus kutatási tapasztalatok és kutatási tervek egyaránt megjelennek.”³³

4. kérdés: melyek a leggyakrabban alkalmazott módszerek az elit változásának vizsgálatakor? Mit jelentenek ezek konkrétan?

³⁰ ILONSZKI GABRIELLA: Számít-e az elit folytonossága? Politikatudományi Szemle. 2003/4. 109-124. pp. Fricz Tamás tanulmányának a párja.

³¹ ILONSZKI 2003, 109-110. pp.

³² Nagyon szép megoldás, amelyet, lehetőségük szerint, Önök is alkalmazhatnak leendő évfolyam-, illetve szakdolgozatukban.

³³ ILONSZKI 2003, 109. p.

5. kérdés: a szerző által felsorolt és bemutatott szintek közül melyikre fog koncentrálni és miért?

II. Téma kifejtése³⁴

II. 1. Elméleti háttér

6. kérdés: Melyik elitcsoportok játsszák Magyarországon a vezető szerepet a rendszerváltás óta?

7. kérdés (kicsit elárulom részlegesen a választ a 6. kérdésre): miért a politikai elit a meghatározó újra?

A szerző ezt követően röviden³⁵, általános jelleggel írja le a magyarországi rendszerváltás idején a témához kapcsolódó főbb jellemzőket:

1. a rendszerváltás folyamatát a hatalmon lévő kommunista és az ellenzéki elit határozta meg,
2. a régi elit strukturálisan egységes volt, ugyanakkor a pártelit dominált,
3. abban az időben az elithez tartozott a média- és a kulturális elit,
4. „A poszttotalitárius puha diktatúrában a hatalom, illetve az ellenzék oldalán álló véleményformálók gyakran szimbiózisban éltek és dolgoztak. Az akkori politikai elit strukturális homogenitása és politikai osztály jellegű jellemzőin kívül pragmatikus jellemzőit [...] is meg kell említeni a sajátosságai között, különösen, ha a többi közép-kelet-európai rendszerrel hasonlítjuk össze. Magyarországon kisebb volt a súlya politikai-ideológiai, mint az adminisztratív-pragmatikus orientációnak.”³⁶
5. Az új elit kicsiny és széttöredezett.
6. Fontos még az átmenet jellege is, létrejön-e a konszenzuálisan egységes elit.³⁷

³⁴ ILONSZKI 2003, 111-122. pp.

³⁵ „A magyarországi rendszerváltás környezetét és az elit átalakulását sokan elemezték már, ezért nincs szükség arra, hogy a részletekre kitérjünk.” Nagyon szép megoldás: azt kell észrevenni, hogy a szerző megmagyarázza – módszertanilag helyesen, mivel szerzőket/forrásokat is megjelöl a szövegben – miért nem tér ki túlzottan a részletekre. ILONSZKI 2003, p. 112.

³⁶ ILONSZKI, 2003: 112. p. Emlékeztető: Az idézetten belül látható szögletes zárójel között lévő három ponttal azt jelöljük, ha a szó szerinti idézetünkben kihagyunk szavakat, kifejezéseket, mondatokat.

³⁷ ILONSZKI 2003, 112-113. pp.

8. kérdés: melyik a két alapeset, amely révén létrejöhet a konszenzuálisan egységes elit? Mi jellemzi ezeket? Milyen országokat említ a szerző példaként?

Ezt követően a szerző az vizsgálja, immár részletesebben, továbbra is az elméletre alapozva, valamint azt empirikus kutatási eredményekkel alátámasztva, valóban mondhatjuk-e azt, hogy: „Az előbbieik alapján, vagyis a kommunista elit elsősorban pragmatikus jellegének, a feltörekvő új elit érettségének és az átmenet forгатókönyvének megfelelően Magyarország a sikeres demokratikus átmenet és az elitmegállapodás, illetve elitkonszolidáció példája lett.”³⁸

Ilonszki Gabriella a következő fejezetrészben annak tárgyalására tér rá, valójában mi jellemzi a magyarországi elitváltozást. Először rögzíti, a nemzetközi szakirodalomra hivatkozva elméleti háttérként,³⁹ hogy az átmeneteket, különböző rendszerváltásokat követően az átmenet elitjét egy új elit váltja fel, amely végül be fogja fejezni a konszolidációt. Ráadásul az elit átalakul, ami különösen a politikai elit miatt fontos változás: az elit centrális és felső csoportjai ki-, illetve háttérbe szorulnak, mint a periférián, illetve az elit alján lévők.⁴⁰

Ezt követően a szerző „bemutat” néhány olyan országot, melyeknél már korábban lezajlott (a magyarhoz viszonyítva) a rendszerváltás. Ezek a példák arra jók, hogy láthassuk, mi lett ezekben az országokban a korábbi elit sorsa.⁴¹

9. kérdés: Milyen példákat említ a szerző és mit mond az adott országok korábbi elitjéről?

Összegzésképp a szerző kiemeli, hogy összetettebb és dinamikusabb megközelítésre van szükség az elit folyamatainak megértéséhez. Nem elegendő az elit folytonosságának vizsgálata, szükség van további kérdések megfogalmazására is, „(...) hogy vajon helyes-e az eredeti, az elitmegállapodásról és annak lezárt voltáról szóló érvelés.”⁴²

³⁸ ILONSZKI 2003, 113.

³⁹ A 113. oldal alján látható a szövegen belüli hivatkozás formájában.

⁴⁰ ILONSZKI 2003, 113-114. pp.

⁴¹ ILONSZKI 2003, 114. p.

⁴² ILONSZKI 2003, 114. p.

10. kérdés: miért kérdőjelezhető meg a magyarországi elitmegállapodás érvényessége, akár elméleti, akár gyakorlati szempontból?

11. kérdés: melyik az a három lehetőség, ahogy az elítcirculációs illetve elitfolytonossági folyamatok megtörténhetnek? Miért fogalmaz úgy a szerző, hogy Magyarországon kvázi elitmegállapodás valósult meg? És mihez képest az?

12. kérdés: mi jellemzi az egyes „formációkat”?

A szerző a fejezet hátralévő részében rámutat arra, hogy **a gyakorlat is igazolta, új fogalmat kell bevezetni a magyar rendszerváltáshoz kapcsolódó elitmegállapodás esetén**. Említ még néhány példát, ahol hasonló folyamatok játszódtak le⁴³ Ezt követően rendkívül szépen átvezet bennünket a következő témakörhöz, visszatérve a magyar kvázi elitmegállapodásra:

*„A rendszer alulteljesítése, az elit funkcióinak tisztázatlansága és magának az elitnek a rossz teljesítése ráviheti az elit csoportjait, hogy a konvergencia előnyeit értékelve és a folytonosság sehová nem vezető kérdéseit maga mögött hagyva a kooperáció útjait keresse. Mi más figyelmeztethetné erre jobban, mint az a jelzés, hogy amikor a konfliktusos viszonyban álló elitcsoportok igyekeznek bevonni a társadalmat konfrontációjukba, a társadalmi vita szinte mindig a rendszer és az elit teljesítménye körül csúcsosodik ki, miközben a társadalom nem tűnik igazán fogékonynak a folytonosság kérdéséről szóló vitákra. **A kvázi elitmegállapodástól a tényleges elitkonvergencia segítségével is el lehet jutni a konszenzuálisan egységes elit konfigurációjához, a jól működő konszolidált demokráciához. Ezzel a gondolattal érünk el dolgozatom második részéhez, amelyben két dolgot kívánok bemutatni: egyrészt a politikai elitkonfliktusok néhány paradoxonjára kívánom felhívni a figyelmet, másrészt a politikai elit funkcionális hiátusaira térek ki – ezzel jutva vissza az alapkérdéshez: ebben a kontextusban van-e jelentősége az elit folytonosságának?**”⁴⁴*

⁴³ ILONZKI 2003, 116-118. pp.

⁴⁴ ILONZKI 2003, 117-118. pp. **Kiemelés: Szakács. MEGJEGYZÉS:** terjedelmileg ez már a határokat feszegeti, azért hagytam benne, hogy lássák az átvezetést. Célszerű ugyanis az egyes fejezeteket összekapcsolni: ezért nagyon fontos, hogy olyan témát válasszanak, ami érdekli Önöket. Ebben az esetben ugyanis sokkal könnyebben fognak tudni tudatosan építkezni és logikailag is összekötni az egyes altémákat. **Visszatérve a terjedelembre:** kivételt képez, ha jogszabályt idéznek forrásként, ott ugyanis nem feltétlenül oldható meg, hogy rövidítsék a szó szerinti idézetüket. De ne feledjék, csak mértékkel és helyes arányérzékkel idézzenek szó szerint, különben az nem az Önök munkája lesz, csak egy összeollózott valami. A valami pedig (emlékeztetőül: a pedig szó használatát írott munkában ritkítsák, mert ez a kifejezés az élőszó sajátja) nem évfolyam-, illetve szakdolgozat!

A következő fejezetben tér rá a szerző a második hipotézise megválaszolására.⁴⁵ Először is tisztázza a fogalmi hátteret: a politikai elitre koncentrált, illetve *Raymond Aron* fogalmi meghatározásából kiindulva⁴⁶ egy új kategória létrejöttére is felhívja a figyelmet: ez a **képviselési elit**. A képviselési elit a pártvezetőket, a miniszteriális vezetőket és a parlamenti elitet jelenti, amelyek nem állnak egy szinten a politikai hatalmi struktúrában, vannak átfedések.⁴⁷

A **táblázatok**⁴⁸ segítségével *Ilonszki Gabriella* a képviselési elit értelmezését követően, **végigvezet bennünket az egyes iskolákra**, amelyek a témakijelölő (bevezető részben) szerepeltek.⁴⁹

13. kérdés: mire hívja fel a figyelmet a magyarországi képviselési elitel összefüggésben?

Ezt követően térünk át az iskolákra.

1. Személyi folytonosság

14. kérdés: mit mond a személyi folytonosságról?

2. Társadalmi szint (cirkuláció)

15. kérdés: mi jellemzi a rendszerváltás utáni politikai elitet ebből a szempontból?

3. Strukturális szint

16. kérdés. milyen folyamat figyelhető meg a strukturális szintet vizsgálva?

⁴⁵ Emlékeztető: nem a folytonosság, illetve ennek hiánya okozza a funkcionális gondokat.

⁴⁶ Itt is találunk egy szövegen belüli hivatkozást – 118. oldal középtájt.

⁴⁷ ILONSZKI 2003. 118. p.

⁴⁸ Itt jelenik meg egy nagyon fontos elem a tanulmányban, amit Önök is használhatnak évfolyam- és szakdolgozatukban: a statisztika. A statisztika segítségével a szerző az általa megfogalmazott állításokat számszerű adatokkal is igazolja. Ez az egyik klasszikus empiria, amikor eseményt, történetet, jelenséget nemcsak leírunk (az is fontos), hanem ún. kemény adatokkal alá is támasztunk. Ez azért jó megoldás, és amelyik téma engedi, annál használni is célszerű, mert, ha megnézik az egyes táblázatokat, láthatják az összefüggéseket is a szerző által megfogalmazott állítások között. Így nemcsak egyes eseteket, hanem eseménysorozatot (vagyis történetet) vagy akár jelenséget (hosszú időn át tartó, már rendszerjellegűvé vált helyzetet, tendenciát) is lehet értelmezni. Nemcsak egyes elemeket, hanem a mögöttes tartalmat, az ok-okozati összefüggéseket is érteni fogják.

⁴⁹ Kivéve a rendszerelméleti szintet, mivel arról szólt a 111-118. oldalak.

III. Következtetések

A szerző nem külön fejezetben fogalmazza meg következtetéseit, hanem fő törekvése, hogy rámutasson, az **elitek funkcióját kell** hangsúlyosabban vizsgálni, hogy megérthessük a működésbeli zavarokat. Ad egy nagyon rövid összefoglalót: „Az eddigiek alapján az elitváltozás négy értelmezési (személyi, társadalmi, strukturális és rendszerszintű) dimenziója közül a (csekély) személyi kontinuitás látszik legkevésbé magyarázni azokat az elitfunkciókkal összefüggő működésbeli hiányokat és problémákat, amelyeknek tanúi lehetünk a vezetés, a képviselet és a politikai-gyakorlati kapacitás szintjein, miközben a társadalmi és strukturális cirkuláció irányai, nem is szólva a (kvázi) elitmegállapodás kudarcáról szoros összefüggést mutatnak ezekkel.”⁵⁰

Arra jut, hogy szükség van:

1. **Tervekre és pragmatikus gondolkodásra**, ez ugyanis a vezetési kapacitás maga.
2. **Határozottságra**: ami kooperációs hajlandóságot is jelent.
3. **Alkalmazkodóképességre**: ez kapcsolódik az előző ponthoz, és nem a megváltozott körülmények kiszolgálását, hanem az azokhoz való alkalmazkodást jelenti.
4. **Bizalmi légkörre** a különböző elitcsoportok valamint az elit és a társadalom között. Ez jelenti egyben a megnyerés és bevonás képességét, ugyanis így nyerhetik el a vezetők az ellenzéki elitek és a társadalom támogatását (vezetői integritás)
5. „Végül a gyakorlati, döntési kapacitás arra vonatkozik, hogy a **végiggondolt alternatívák nyomán az igazán fontos policyterületeken megszületnek-e a döntések**, és **azokat koherens módon hajtják-e végre**. Természetesen ezek a funkciók össze is függenek, és sikereik-kudarcaik feltételezik egymást. Ezek az elitfunkciókra vonatkozó feltételek-követelmények, illetve érvényesülésük további részletes kutatásokat igényel, de az elittel kapcsolatos problémák tekintetében általánosságban irányadóak.”⁵¹

Következtetéseit azzal zárja, **mi okoz nehézséget Magyarországon a gyakorlatban az egyes oldalakon álló elitcsoportok számára**: „Lényegében mindegyik funkció jó teljesítéséhez nagyfokú önbizalom és a többi szereplő iránti bizalom is szükséges. Mintha a két nagy politikai csoportból egyaránt hiányoznának ezek a tulajdonságok vagy képességek. A baloldal úgy véli, hogy még mindig szabadkozni kell a múlt örökségéért, a konzervatív oldal pedig még mindig

⁵⁰ ILONSZKI 2003, 122. p.

⁵¹ ILONSZKI 2003, 122-123. pp. **MEGJEGYZÉS: az idézet utolsó mondata szép megoldása annak, hogyan tudjuk további kutatási témákra felhívni a figyelmet.**

nem hiszi, hogy komoly és jelentős politikai partnerként fogadják el. Ezért uralkodhat el a konfrontatív politikai stílus, amelynek egyik eleme a személyes konfrontáció, és annak eszközeként a posztkommunista rendszerrel való személyi folytonosság oksági, magyarázó tényezőként való bemutatása, amelyre eddigi ismereteink alapján lényeges és szignifikáns bizonyítékok nincsenek. Véleményem szerint eredményesebb kutatási és politikai irány lehet az, amelyben egyrészt elismerjük, kimondjuk a (kvázi) elitmegállapodás felfeslését, és a konvergencia feltételeit keressük és próbáljuk meghatározni, másrészt pedig az elitjeljesítmények hiányosságait elemző módon feltárjuk, ami nemcsak a rendszer működése szempontjából fontos, de végeredményben a különböző főbiák ellenszereként az elitkonvergencia érdekeit is szolgálja.”⁵²

Ellenőrző kérdések: ennél a fejezetnél nincsenek külön ellenőrző kérdések, mert a két téma feldolgozásánál épülnek be (17+16 kérdés).

⁵² ILONSKZI 2003, 123. p. MEGJEGYZÉS: kerüljék a véleményem szerint – illetve szinonimái – túlzott használatát, mert felesleges töltelékszavak, mivel az egész tanulmány egyben tükrözni fogja az Önök véleményét a konkrét témáról. Az, ahogyan felépítik a témát, ahogyan használják a forrásokat, minden. Egy esetben indokolt – azt leszámítva, ha a konzulensük kényszeríti Önöket erre, mert akkor meg kell csinálni – ha valóban olyan gondolatot fogalmaznak meg, melyet külön ki akarnak hangsúlyozni. Sok egyéb mellett ezért is választottam be a listába ezt a tanulmányt, mert ebben az esetben ennek a kifejezésnek a használata nagyon is indokolt. Ez egy kivételes és egyben jó példa!

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával. A tananyag elkészítését az EFOP-3.6.2-16-2017-00007 azonosító számú, Az intelligens, fenntartható és inkluzív társadalom fejlesztésének aspektusai: társadalmi, technológiai, innovációs hálózatok a foglalkoztatásban és a digitális gazdaságban című projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap és Magyarország költségvetése társfinanszírozásában valósul meg.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE